

Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användning av tårgas i polistjänsten;

RPSFS 2011:16
FAP 104-3

beslutade den 5 december 2011.

Utkom från trycket
den 10 januari 2012

Rikspolisstyrelsen föreskriver följande med stöd 13 § första stycket 4, 13 d § 5 samt 13 e § förordningen (1989:773) med instruktion för Rikspolisstyrelsen och meddelar följande allmänna råd.

Författningsbestämmelser

1 § Bestämmelser om Polisens rätt att använda våld finns i 10 § polislagen (1984:387). Allmänna principer för polisingripande finns i 8 § polislagen.

I Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om Polisens särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning (FAP 933-1) finns närmare angivet vilka hjälpmedel som är tillåtna för poliser vid våldsanvändning.

2 § I 28 § polislagen (1984:387) finns bestämmelser om dokumentation över ingripande som innebär användning av tårgas. Närmare bestämmelser om dokumentation enligt 27 och 28 §§ polislagen finns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd i ämnet (FAP 100-2).

3 § Bestämmelser om arbetsmiljöns beskaffenhet och om arbetsgivarens allmänna skyldigheter när det gäller att bl.a. förebygga att arbetstagare utsätts för ohälsa eller olycksfall i arbetet finns i 2 och 3 kap. arbetsmiljölagen (1977:1160).

I arbetsmiljöförordningen (1977:1166) finns bestämmelser om anmälan till Arbetsmiljöverket vid dödsfall eller svårare personskada som drabbat arbetstagare.

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter om åtgärder mot våld och hot i arbetsmiljön (AFS 1993:02) finns bestämmelser för arbete där det kan finnas risk för våld eller hot.

4 § Tårgasanordningar omfattas av bestämmelserna i vapenlagen (1996:67) och vapenförordningen (1996:70).

5 § Bestämmelserna i förordningen (1996:31) om statliga myndigheters skjutvapen m.m. och i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (FAP 943-1) om Polisens och andra statliga myndigheters förvaring och transport av skjutvapen och ammunition gäller även förvaring av tårgasanordningar.

6 § Bestämmelser om Polisens användning av tårgas mot folksamling finns i Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användning av tårgas i den särskilda polistaktiken (FAP 104-5).

Tilldelning och användande

7 § Endast sådan tårgas och kompletterande utrustning som är godkänd av Rikspolisstyrelsen får användas.¹

8 § Bara en polis som med godkänt resultat genomgått sådan utbildning som sägs i 16 §, får tilldelas och använda tårgas.

9 § Tårgas får användas endast vid ingripanden i farliga situationer, t.ex. när någon genom hot med vapen eller sprängmedel eller av annan anledning bedöms vara särskilt farlig och bara om den polisiära uppgiften inte kan lösas på något mindre ingripande sätt.

Allmänna råd

Förhandling bör vara huvudalternativet vid ingripande i en farlig situation, men användning av tårgas bör övervägas när förhandlingen brutit samman, när det inte är meningsfullt att inleda förhandling eller när ändamålet med ingripandet väsentligt skulle förfelas om förhandling inleds.

10 § Tårgaspatron, som avlossas med hjälp av skjutvapen, får användas endast mot hårda ytor, t.ex. fönster, dörrar, väggar eller bilar.

Allmänna råd

Tårgasbeläggning av utrymme med flera rum bör om möjligt utföras så att rum närmast lämplig utgång beläggs sist.

Beslut om insats med tårgas m.m.

11 § Polismyndigheten fattar beslut om insats med tårgas.

Allmänna råd

Beslut om att använda tårgas bör inte ges en generell innebörd. Uppgiften eller insatsen bör preciseras och av beslutet bör framgå vilken funktion, enhet eller motsvarande som har att verkställa densamma.

12 § Polisinsatschefen får besluta om att tårgas ska medföras till ett uppdrag som innebär ingripande i farlig situation redan innan beslut fattats om insats med sådant hjälpmedel.

¹ Rikspolisstyrelsens förteckning över godkända särskilda hjälpmedel vid våldsanvändning inom Polisen, POL-109-3098/05.

13 § Polisinsatschefen avgör metodvalet vid insats med tårgas. En enskild polis får inte använda tårgas annat än på order av polisinsatschefen.

RPSFS 2011:16

Allmänna råd

Vid val av metod bör det tillvägagångssätt väljas som från skydds synpunkt är mest lämpligt och som innebär minsta möjliga risk för utomstående, den ingripandet riktar sig mot och de poliser som deltar i insatsen. Särskild hänsyn bör tas till spädbarn, äldre, astmatiker och personer med andra lungsjukdomar samt till personer som har hjärtbesvär.

Rapportering

14 § När tårgas har använts ska polisinsatschefen så snart som möjligt rapportera om användandet till den som fattat beslutet om insatsen.

15 § Omständigheterna vid ingripandet, anledningen till att våldsanvändning var nödvändig och skälen för att tårgas användes m.m. ska, oavsett annan dokumentation i ärendet, dokumenteras utförligt på formulär *Rapport – särskilt hjälpmedel vid våldsanvändning* (RPS 104.5).

Det granskande befälet ansvarar för att dokumentationen är fullständig och korrekt samt att den avrapporterande polisen får en direkt återkoppling, om avrapporteringen är bristfällig. Det granskande befälet ansvarar också för att händelsen rapporteras till länspolismästaren.

Polismyndigheten ansvarar för att en kopia av rapporten snarast skickas till Rikspolisstyrelsen.

Utbildning

16 § Vid polismyndigheten ska i erforderlig utsträckning bedrivas funktionsinriktad utbildning i hur tårgas ska användas enligt den kursplan som Rikspolisstyrelsen beslutat.

Vad som sägs i 14 och 15 §§ om rapportering gäller inte när tårgas används i samband med utbildning.

Allmänna råd

Utbildningen bör omfatta även sådan personal som enligt arbetsordning får besluta om insats med tårgas.

Lokala föreskrifter

Allmänna råd

Polismyndigheten bör i lokala föreskrifter reglera myndighetens organisation för beslut om insats med tårgas och om utbildning, handhavande, säkerhetsföreskrifter, skötsel m.m. I dessa bör särskild vikt läggas vid att beslutsfattare har tillfredsställande kompetens, utbildning och erfarenhet.

Övrigt

17 § Rikspolisstyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, medge undantag från dessa föreskrifter.

Denna författning träder i kraft den 1 februari 2012, då Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, beslutade den 1 januari 2001, om användandet av tårgas i polistjänsten (FAP 104-3) ska upphöra att gälla.

På Rikspolisstyrelsens vägnar

BENGT SVENSON

Martin Lundin
(Polisavdelningen)